

P.O. BOX 7066  
16307 SPANGA  
SWEDEN  
POSTGIRU: 4204500-2

# سره می نوی

له لایین دهستی نووسرانوه دردیچی

خواهنی ټیمتياز  
د. جه شید چه پله ری  
سه ری نووسه ز  
کریم حسامی

سالی دووهه م زماره ۱۳ رژی به ندان قیوریه ی ۱۹۸۷

## جیهان له سالی رابردوودا



کۆتسه لی به تموه به ککرتوه کسان سالی ۱۹۸۶ ای به سالی ناشی جیهانی راگه باند . رۆژنامه ی سرهدهمی نووقسه شه وهمن ژماره ی خویدا ، شان به ناشی کشت هیزه دیموکرات و ناشیخوازانی جیهان هم بریازه پيشوازی کرد و هیوا ی دهر بری که سالی ناشی له جیهان دا . شته کی بهر دهوام دامه زینتی و گهلی کورمیش له سایه ی ناشی گشتیه وه به سالی رهوا ی خو ی بگات .

به داخه وه سانه تی شهر شه لا . بستگه رانی شمیربالمزم و هزی ناشی له سپهتت لهم بارهوه ناوانی که م بینه دی . هه ره له دست بپگی سالی ۱۹۸۶ واته تاخری مانگی قیوریه دهستی چیهیل و ره شی دزی ناشی و مروقابه تی به خویشی تولوف پالعه ناشیخوازی مزین سوور بوو . کۆتسه بهرشی شهر خواز له نیوه راستی شوکیولم دا خویشی تیکر . شعری به باز بانگی رنگای ناشی و دۆ . سناپهتی که لانی نازادخوازی به شغلام وه رگرت له ماوه ی نهم ساله دا ، پلیمسی سوید هینشا له پتوانموه قانلی شهف ناشیخوازی به بهر بدوژشتموه و بهرله

له سر شه م جیا به ته ساداره لابذات . له جیا نی دۆژیموه ی مانگی شه م ناوانه رۆژنامه کۆتسه بهرستگانی سوید بعننه دانی هیندی دهستی چه بلی ته دیاره به ولیمان داوه که کوردی دۆستی شوکیولیا له ناوانیار بگهن و جیا به تکارهکان له ژیر شه ته قهلا شوومه دا بشارنه وه . رۆژنامه ی سه دهمی نوی له به که م بو لایبری ۵

## کۆماری دیموکراتی کوردستان له بیر نه که یین



رو ی هه لکری سی ئالا له سه ها با به ما باری ۱۹۸۶ نه بیتم که بهر شه لای

دووی ریشه ندانی نهم سال — ۲۲ ژانویه ۸۱ سال به — دامه زرانی هه وهلین دهولتی ره سسی کورد به شکلی "کۆماری دیموکراتی کوردستان" له به شیک کوردستانی دایه شکر او له شاری سه هاباد راده بری .

لهم ماوه به دا کۆرانیکی رۆژ به سه ره وهزعی جیهان دا هاتوه سیستی موسته عمدراتی له بهر بهک هه لوه شاهه و مبلله تانی ژیر چه بوکله و بن دهست نازاد بوون و دهوله تی سه ره خو ی ته . نه وایه تیان دامه راندهوه . سیستی جیهانی ولاتانی سووسا . لیستی پیلک هاتوه و بوته هیزیکی به ته وژی جیهانی و پالیستی که لانی نازادخوازی دزی شمیربالمزم و بوگه بشتن به نازادی وه به ره خویشی سیاسی و نا بووری . بو لایه ری ۲

## شورش ی گهلانی بیران پاش ۸ سال

خه لک نا سویمه کی روسا کی له نورشدا بعدی ده کورد . شورش ی گهلانی بیران بهرووخاندنی رژیسی نگرسی پاشایتی ، دهستی شمیربالمستگان ، بهتاسهت شمیربا لمرسی شمیربا کی له سر نرته شو شا سووری بیران کورت کرده وه . نیکوگناسی سیاسی و نازادی حیزب و ریکخسراوه سیاسی دیموکراتیکانی بیران دهست پشکرا .

پیش هفتت سال ۱۲ ژانویه دانی ۱۹۷۹ گهلانی بیران رژیسی دیکتا تورو دهستدۆزی پاشایستان رووخاندنی شورش ی رژیسماندانی ۷۹ خه لک . دزی رژیسی پاشایتی سر به شمیربالمزم له شیراندا ، بهدیک له روودا وه گری تگه کانی نبوهی دو هه سی سده ی سیمتم دهو میتردی .

به لام لمر بهرووسی پشیمتی له نیوان هیزه کانی شورشگيرو بهرووسی سرگردایهتی حیزبکی دیموکرات و شورشگير سرگردایهتی کوته دهست تافمی تافمی کۆتسه بهرست و پانواخواز خووسینی وهک نو شتری شه و تاقسه به نیشتی شمیربالمستگان ، هانه مهیدان ره قسه به لیشی به مرۆ و فریب دهرانه ربهرا بهتی شورش گرتنه دهست له سه هه وهلین بهرنامه ی سیاسی رسمی دا بو لایه ری ۲

رژیسی پاشایتی به ماگه ی بههلهوی له سر انفری دهسلات و فرما بهروا یی خویدا ، بیجگه له سر به شمیربالمستی و میستخافیر ژ شیو سر کورتگردانی جوو لانموهی نازادخوازیو زولپو رۆزی کۆتسه لایهتی و بعنوه نازارو شهفاندنی نازادخوازان و سناپهتی دهسلاتسی ساواک هجین دیکه ی بوخه لک بهحی نه هشتت . بهروخاندنی رژیسی پاشایتی خه لک هیوا و هوشدی هانه بهرو و شهبای نازادی و دیموکراسی له مانگه کانی هه ولیمسی شورش دا بهر ولات دا بلاوده سووه

## رسوایی چهکی له مریکا بو بیران

سالی ۱۹۸۶ بو سر کۆماری ولاته به ککرتوه کانی له مریکا و ناخوندگهلی کۆماری شیسلاسی بیران ، سالی ریسرا . بی و تاروو تکان بوو ، روودا وه کانی ناردنی چهکی له مریکا بو بیران ، بهرله بان له سه ره سانه تی دووروووسی و مرۆ زسی شه دوو رژیسمه داواکاری "دیسر . کراسی و شیسلاسی" لادا . خویشه رانی به ریز ناگادارن که وا چه ند سالتا ناخوند گهلی خاوهن دهسه لات له بیران ، شهو ورۆژدههولتی دژی شه مریکا ده کۆتیه به " شهفانی گهوره " ز دوژمنی زماره به کی ناو دهسه ن . هه ره چه ند هیزه دیموکراتیکانی بو لایه ری ۲





# راڼه یانندیکی روژنامه یی



د عوامو په کس لشرکرا و له لاینه د مکنسی سیاسي پارسی دموکرا ن کوردمسارهوه شمع ی حواره و دی راگمسانه :

د نوسره پ داغ و د عده سه وه د هوائی کژی دواسی حوالشعومو .

## د سیاسیکاری د عوامو پاکسی کورده فعال ښیریس بارزانی

کور ی بارزانی د عمر . د عوامی مکنسی سیاسي پارسی دموکراسی کوردمسان له د عده سی ستریکه ی حل و سئ کاندید ؛ له د عده سی د لخواه د سنا ستریکی نوسه و له ناکا واده . د عوام شمشی شتور ی روژی ۱۹۸۷/۱/۲۱ راده گمبهنس .

د م سؤنه پم له دهرده وه د سرعوشی له بدنه مال ی د پرتی بارزانی و عتراسی حوالشعومو په شتور په کس گنسی و سرؤکی بارزیمان د فعال مسموود بارزانی و د هسور دنده امان و پشیره رگه کانی بارزیمان و د عده کس کوردمسان په شتور په کس ناپه سی ده که پس .

د مکنسی سیاسي

پارسی دموکراسی کوردمسان

۱۹۸۷/۲/۱

په ر ده سی نو یی همو بوته وه له کس و کاری خوا لی خو شمو و کاک ښیریس بارزانی ، له بدنه مال ی بارزانی و له پارسی دموکراتی کورده . ستاسی عیراق په ره خو شی ده کات .

که س لپتی نه روانی نه و د مکن شتیکی وای تیډا بی سمرخ راگنشن و بان روون کهره وه بی و بو باری لوکه زهرمری هه بی . ( کاروانی خه یال ، دیوانی خالمدی حسا . سی . هندی . چاپی ورس . ل ۲۴ ) به لی . . هندی رووناکبیری کسوره داخی نه وه ده خون که ریته رانی نهو سای کوماری کوردمسان "په رمی روژ ناوا بان فری داوه" . نو بلتی نه م عتوه بو جونوه و هه لویت گرتنه دلسوزی بی بو کوره و قازا نجی جولانه وهی کور دی تیډا بی ؟

له م ر کاره ساته کانی نهو سای کوردمسان ، په لکه نامه کانی کونگره ی سینه سی حیزبی دموکراتی کوردمسان و روژنامه ی کوردمسان شؤرگناسی کونیهتی ناو بندی رتبه ندانی ۱۹۷۴ له توپی لیکولینه وهی هوه کانی پشک شاتن و تیکجوس کوماری کوردمسان ، نا نهو رادیه که واقیعت یوه و پیډوه . ندی به چهوتی سیاستی نهو دمی لسی پرسراوانی دهره وهی په کیتی سؤقیمتی هموه له ناست شیران دا ، باسما کورده و لمری دا کونتراره ، "جعفر باقروف که کاربده ستی سره کی ناروینجا سی سؤقیمتی بوو ، له دانانی سنا ستریکی سؤقیمت له شیران دا دستیکي لالچه بوو ، له پاتایش مو حاکه مه و شیمام کرا ، له هه مو ماوه یهره شستاشن و نیکجوسو جو لانه وهی بازارای خوازی له شیران دا رو لیکي زور نالیماری باری کرد و زور بریاری نه ردی نهو تیډا که به قازانجی سیاستی دهره وهی سؤقیمت و جولانه وهی دیموکراتی له شیران نه بوو له لیکولینه ویدا کونتراره " شو دم په . کیتی سؤقیمت تازه له شعری دووهه می

جهانی زرکاری همو ، نیوهی ولاته کهی ویزان کرابوو ، پیډا ووستی به ناشتی و- شاپش هه بوو ، راسته کی دیکه بی دمی لپره دا بگوتی . په کیتی سؤقیمت چو نه کوماری کوردمسان بیغاسی کرد با ؟ نه گمر کوماری کوردمسان خو ی سر به رماگانی له شکری کوته په رستی شیرا . نی کرمیا و شو به ره کانیه ماوه په کیش دپرتزی هه با ، شو و خته له وانه بوو په کیتی سؤقیته تی بارسه تی کوماری کوردمسان بدا . به لام کوماری کوردمسان به رماگانی نه کرد . لهو حاله ته دا . په کیتی سؤقیمت بو دبعاف له کوماری کوردمسان ته نیا به ک رنگای هه بوو . نه ویش نارنسی له شکر بو شیران ، سو شوه نلک بارمه تی به که لی کورد بدا به لگوو له باتی که لی کورد شه ر بکا " نوسمر و میژوو نووسی بنگانه ی سر به ولاتانی شیمیربالیستی له جوار چیډه و بهرزه وندی خو یان دا نه نووسن و میژو ناوژوو ده که نه وه . هه مو پلو با .

## پاشماوهی لاپری ۲ کوماری

نه وه نیه شستا شامیری کورنگالک "خالمدی حساسی - شتواوی قه دم و هندی شستا" که له زتر رحمتتی حکو سه تی کورد کوزی کوماری شسلاسی دا دهرفتی سو خو ودهست شتاوه و دیوا . نی شیمره کانی (نک هه سوربان ) به ناوی " کاروانی شه یال" له ورس لسه چاپ داوه له لایه ر ۲۲ بی شته که کهی دا ده نووسی : " هترمکانی داگیر کهری رووسیا له ناروینجا (ناو پرتی ناوی کوردمسان برقی) نلک ههر وجودیان هه بوو ، بلکوکو خو شیان باش دامعزرا . نه بوو ویه تهاوی به سویدی خو یان ده . ستیان له کار و باری رامباری شو ناوه . وه رده دا"

نه رقی چه ؟ نه وه نیه سؤقیمت له سر ویست و داخوازی حکومه نیسی ره سی نه فغانستان له شکری ناروخته نه م ولاته و ده بهی شم ولاته له چنگ . خو یان مزه به کرنگیاره کانی شه مرکا و پاکستان و شیران و سویدی بهارتی ، ده لپن نه فغانستانی داگیر کرده ! . نه رقی چه ؟ نه وه نیه ده لپن ولاتانی شوروی روژ هه لات بوونه کولونی رووس و نازاد نین ؟

نه گمر له شکری رووس له شیران نه جوویا دهر و بو کورد شعری بگرداوه وهر وه له ل رنگای نارای شوروی روژ هه لا ندا به مملیون سربازی رووس به کوشت چوو ، بو پاریزکاری کوماری کوردمسان ش همران سربازی به کوشت دابامه ، پادا ش همر شه وه ده بوو ده بان گوت ؛ کوردمسانی داگیر کرده و کردووه به کولو سی .

په بریکتی نوسراوهی هندی لیسو . سغری "روژ کورد" بکه بی ، گو ی سو شاختن و باسی هندی پالموانی رنگای کوردا به تی رابرتین . په کورته ی سو چوونی شوانه له تیکجوسو کوماری کورستان دا ، همل و م رجی ره مان ، دوا . که ونوسی

کومسه لی کوردهواری ، کم و کوری هیزه سیاسیمکانی کورد ، پملانی شیمیربالیزم و کوته پهرستی ، خه یانستی دهرمکنه و سهرک مغه شمرتی کورد ، شوانه هجیمان سووچ و ناوان و دهرمان لسه . نه نسما رووس ناوانساره ، چوونکه شعری بو کورد نه کرده و کوردمسانی به جی هیشته ؛ بو چوونیکي فره ساده و بی دهردی . په ره . نلک هه ر شوه ، به لگوو هندی بکد له و نووسه رانه به ریوه به رانی نهو سای جولانه وهی کورد به ره ناوانساره . که نه که : " بهرمی روژ ناوا بان وا فری دابوو که چاویان به سینه ما نازانه که ش هه گنه ده هات که له ناوه راستی شغا . سی مه هاباد بو خه لک پانیا ن شکره وه و نلی کارمناک بان هه ل نه بری که

## پاشماوهی لاپری ۳ کوردمستان

لکی عیراق له دیاری کردنی جاره نووسی خو ی دا له لاین شیمه شه وه په سند . شیمه دلتیابن که شکر فشاری سیاسی نه و بلیماتی بو میلله تی عیراق نه په نه وانیش کوماری شسلاسی وه ککره تی دا هاتووی خو یان هه لدمیزین . ناو براو گوتی : له تهاوی ناروچکا . نی کوردمستان ، نه ناست له گونده دوور کانیش مرگه وت هه به . کانتیک هیزه کانی شیمه که گشتیان ره سی شیمام یان پیتره به ، ده چه نیو نهو گوندانه ، خه لک داوای ره سی شیمام ده که ن . هیزه کانی شیمه بو روخانسی سه ددام بهرنا سه ی هه راوبان هه به ، همر وه شیمام له عیراقا له باری فیکر و بهر و باوهر یشه وه به رنامه مان هه به . شیخ ادجم گوتی : مه رجی هاتنه نیو حیزبولای کور دی عیراق شه وه به که بروای ته واوی به شسلا م وه خهزای چه گذارانه هه بو . له وه لاسی شه و پرسباردا که حیزب بولای کور دی عیراق له نه پرسناسی کوماری شسلاسی شیران چاره روانی چی

هه به گوتی : " شیمه له رژیمی کو . ماری شسلاسی هه ر شو چاوه روانه سا . نه به که تهاوی هیزه کانی موسلمان له سرفانسری جیبان له شسلا م و کوماری شسلا مپان هه به . هیوا دارین دهوله . تی کوماری شسلاسی شیران ههر وه لک نیشانی داوه ، له سرفانسری دنیا لسه هیزه کانی شسلا م پشتموانی بگا . حیزبولای کور دی عیراقش به پشتموانی رژیمی کوماری شسلاسی پتموانی ناما . نهجه شسلاسه کانی خو ی له عیراق دا به جی بکه به نیت . ناو براو له کوانی دا ، داوای لسه میلله تی موسلمان کورد کرد ، به کیتی شسلا م بهرین ، شسلا م له بهر نه بهنه وه ، به تولدی له شورشی شسلاسی به رتیمار بهتی شیمام خوسه ینی پشتموانی بکه ن . کوماری شسلاسی به دروشمی نه شعری نه لهری نیشانی داوه که بروای به شملی شورشی شسلاسی هبه شیمه لمان وابه که موسلمانان کان نا ب پیروهی له دسه لاتی شعری و غه رب بکه ن . حیزبولای کور دی عیراق بو ی زروون بوته وه که سیاهتی شیران لسه به رامیر روژ هلات و روژ ناو ادا سیا سه تیکی سه ر به خو یه .

# فولکلور ملکی میله ته

نووسنی : سروک

په کيڼک له و نه زکه گريځانه ي سر شاني رووناکميراني کورده ، کؤ کردنه وه و بلاو کردنه وه که نجينه نه ته وايسه تبه کانسې کورده .

باو وړي و شويتيش له م باره وه ناوا يه ، نه واني نه و کاره ده که ن و سوډ لکلور کؤ ده که نه وه ، خوځان به خاوه نسي به رهه سه که دانابن .

چونکه فولکلور ملکی میله ته سر ميللته دانسه رسه نسي ، نه وه ي کؤي ده کانه وه و بلاوي ده کانه وه ، ته نيا نه رکي نشتعاني خوځي به چتي ده که . بشي ، جا سوډه له پشه کي و پراويزدا ته و که سانه ده ست نيشان ده کا و ناو . يان ديتي که له دهسي وه ر گبراهه . يان توډماری کورده . ناوچه کان و کانسې کؤ کردنه وه . يان ده کات .

ته وه ليره دا سرنج راده کيتي ش و شاپاني باسگرده ته وه به که همدني نووسر و شاعيري کورده له شورپا چيرور و حياکيمتي فولکلوري چاپ ده که ن ، و ناري خوځيماني له سه ر ده نووسن ، يي ته وه پخه سو کؤ راسمه راکيتي که ته وان خاوه نسي ته وه سه ره سه نين . ته وان خوځيمان نه کورده وه ، ته نيا ته و ده قانه يان هيتاوه ، ته سر کاغذ ، ته نانه ت هيندي جار شو کسه ن کوره سه ره که کي ته نجام داوه ، وانه تنگ ماري کورده و کؤي کردنه وه ، ناوه کمي ده که ويته دواي شو که سه که ته نسا چاپي کورده . لدم بواره دا ته نيا سرنج خويته ران سو هيندي ته م جوړه چاپکراوه کورديانه راده کيتيم که له م چه نه دا . لاسي دوايي دا له سويد بلاو کراونه وه . دباره شم کاره له باري پارامتن و له نيتو چوپيان سوود به خسه ، به لام به برواي من شو جوړه کارانه ، نه که ه ر دوورن له کاري زانستي . به لکوو کاري پسي جيښه .

له سالي 1934 له به که م کونفسرا نسي کورده ناساني سوډيه ت دا له شاري به ريلان پخه يان سوډه راستمه راکيتا له سالي 1938 دا ، زمارميکه له زاننا و ماسوتاياسي کورده روويان کورده گوڼده کورده نيشنه کان به سرکواپه تي شميني سه ودال و حاجي جندي ، برکي بکدهسي فولکلوري کيرمانجي چاپکرا . سه ر له سه کاندا ناموستا معروف جياوک ودوا . ته و شمساعيل سه قې شاوريس که و ته جا لاکي سو کورده وه ي به رهه سي فولکلوري ، به نايبه ت په ندي پيشيمان و بلاو کردنه وه يان . نهوه جکه له وه ي که شاعيري نه سر حاجي تولفي پيسره سترد زماره به کي که ليک زور له پغندو قسه ي نه سه قسي کوردي به شير هؤ . نيه وه . نه وه بچيکه له وه يکه هيندي که ريوه کورده ناساني روسيا و شرمين و نه له مان گرنگي ثابته تيان به و لاسه . نه ي ميراني نه ته وايه تي کورده داوه . شو کاروانه شينان سه ر به ر دهوامه له کوردهستان و له دهره وه کوردهستانميش به لام يي گومان له سوډيه پتر بهرو پيش چوه ، شينان فولکلور کؤ کردنه وه و نؤمار کردني و بلاو کردنه وه ي چوپته خانه ي زانستي که پتي ده کورتې :

" فولکلور پستي - فولکلور ناسي " يي گومان فولکلور به چه نه د بشيک دابه شکراره . وه که : په ندي پيشيمان ، قسه ي نه سه قې ، کؤراني ميلي ، حياکا په ت و نه فسانه ، پوښي ميلي ، ميژوژو کار ، زه ماوه نه د هتد .

## پاشاوه ي لايه ري 1

# جيهان له

زماري خوځي و پتري ي سه کورم کردني شم جنابه ته نووسې : " ټولوف پالمه نه که همر يو ټاپايشي خه لکي سويد و په ره پيداني نازادي و ديموکراسي هه ولي داوه ، به لکوو هه ميشه سوډ ناشتي جيهاني ، يو دوستايي نيران که لان ، يو په نا دانسي لي قعواوان ، يو کوزاننه وه ي ناگري شعر و ناشتي نيو دموله تان و دزي کونه پهرستي و ره گمز په رستي خه باتي کورده " که واپور کورده ټولوف پالمه ي به دوست و به پهاي که لاني بن دست زانيوه و

نه نه وه ي کوردي ناشنيخواز به نيرور . بزم تاوانبار بکري . نه ته وه به که ، که نتوي هه ميشه له لايه ن ريزيمه ديکنا . تور و شو قنيسنه کان و کؤنه په رستي به وه سه رکوت کراوه و چه وساره توره . له که لرتي په ر يووني سالي 1986 روژناسي " سه ر ده سي سوډ " ش يي ده نيته دووهه مين سالي زماني پر له شانازي خوځيه وه . له ماوه ي نه م ساله دا سه ره راي که م دهره ماني و گير وگرفتي سالي و تنگد و چه له مه ي چاپ و تسه کنیک و ... سه ر ده سي سوډ توانيوپه تي له بواري سيا سي و نه دهسي دا ، شعر کي نيشتماني خوځي به جواني به جيښ بکه په تي . دمتوانين به راشکاري بيزين لدم ساله دا سر ده سي سوډ تانه روژنا سه به کي کوردي زمان يوه که له سه سه له گاني کوردهستان دا ، سياسي يي لايه نسي گرتوته پيش و به گوډره ي تيوا نا ، رووداوه کانسې کوردهستاني روون کرد وونه په تي . سوډ به ککرتني جولانه وه رز . کاربخوازي کورده هه ولي داوه ، له باري ماني دباري کردني چاره نووس و ريتاز و چوپته تي جولانه وه بمرور راي خوځي دهر بروه . حياپه تي ريزيمه شوځمنه کانسې شيران و عيراق و تورکياي له قنار داوه ، کوشتاري نازادبخوازي کورده و پيرانگردي شار و گوڼده کانسې کوردهستان . نسي به دنيا راکه يانده .

لمو ماوه به دا سه دهسي سوډ لسه نه سريکا و کاناډا و شوستراليا و شورويان . نيران و عيراق له گهل هارويشتناسي نورد و که ساني تر پيوه ندي گرتوه . نه ماوه ي نه م ساله دا بچيکه له بارمه تي مالي که له لايه ن نيشتمانيه ورا . نسي کورده وه پيشي که پشتوه ، سدان نا . سهي ده سخته شانه و پشتگيري يو هاتوه زور له نيگوشهراني کورده و نووسهراسي به ريز به نووسني وناز و ره خنه و پيش نيار و ري نوښي هاو کاريان کورده .

پيگومان سه ر نه و هاوکاري و هاندان و پشتگيري ي هاو نيشتماني سه ريز بوته هوځي ته وه که سه ره سي سوډ بخوانتي شمکي خوځي وه ها ته نجام بدات که به تاقه روژناسي کوردي سر د م م بناسر .

له ماوه ي نه م ساله دا که ليکد به سر نيات و کاره سات له کوردهستان و جيهاردا روويان داوه که ليتره دا به کورتني باسوان ده که بن .

## کورده ستان

سالي رابردوو ، به داخه وه نيشتماني نسي شيمه ، بهروم ياشر بوون کورانيکي نه وتوي به سردا نه هات . نه توهه که مان له سه مو به شه کانسې کوردهستان هه ر وا له بن دهستي و يي به شيدا ما به وه . شمري نانه گه به نراو به سر که له که . ماندا سه پيکرا و کوردهستان بوو به پسي

خوستي له شكري داگير کهر و مه بداسي شمري ريزيمه فاشيمته کان .

## کورده ستان سي شيران

له سالي رابردودا ريزيمي کؤنه په رستي کؤماری شيملاسي شيران ، شه رو کوشتار و راواناسي نازادبخوازي له کوردهستان دريژمه پيدا . ناخونده فيل بازه کان له پنا سيا ته تي گوشت و بيسري نيشتمانيه روه ران دا . سوډ فريو داسي کؤنه لاني خه لک و که سالي ساويلکه و ليکه و ماو ، سبآستي نعرم و لاوانده . وه شي به کار هينا . به لام له که له به بن ريزيمي دزي که لي نه يتواني خوځ له زه . بري کورچوو بري پشمه رکه بياريزي .

هيري پشمه رکه هه ر چه نده سه نيزه ي خوځي توانيوپه تي دهستي باش له شمري داگير کهر بوه شيني و نه هتلي له کوردهستان پشور بدا و چه سينه وه . به لام شمري داخداري نيتو خوځي کؤنه لسه حيزبي ديموکرات سرکه وتني پشمه ر . کهي خستوته پلوي سووه م و گوډه لاني خه لکي داخدار و بزار کورده .

شمري نيوان حيزبي ديموکرات وکزي سه له ، بچيکه له وه که بوته هوځي لاوا . زي چا لاکسي و نيگوشاني پشمه رکه ، له نيتو خه لکني دا دل ساردي و نا هوسنگ . بچيکه هيتاوه . سوډ خه لک روون بوته وه که شم شمري برا کؤري به هه ر بيابونک يي به قازانجي جولانه وه ي کورده نيه و له لايه ن خه لکه وه سه حکومسه .

## کورده ستان سي عيراق

له سالي رابردودا ، سه ره راي خه ياني قارماناسي پشمه رکه ، بؤمباران و کاول کردني کونده کانسې کوردهستان شيملاسي نازادبخوازيان ، له لايه ن ريزي يسي فاشيمتي به عسي عيراقه وه دريژمه هه بوو . ريزيمي به عسي له کوردهستان دهستي له هيج جنابه تيک نه که گترايوه . يو ليداني پشمه رکه و هيزه ديموکرا . تبه کانسې کوردهستان ته نانه ت له که ل زه نراله فاشيمته کانسې تورکيش ريلک کهوت و له شمري تورک هاتو نيتو خاکسي کوردهستاني عيراق و گوڼده کانسې کورده ستاني بؤمباران کرد .

لدم به شه ي نيشتمانه که مانيندا ، به داخه وه ناوکي نيوان هيزه سياسي کانسې کورده بوه هوځي لاوازي هيري پيش سه رکه و داخ و په زاره ي خه لک .

له مانگي نواميري رابردوو شه بهري ريلکد وتني په کيتي نيشتماني کورده ستان و پارتي ديموکراتي کورده ستاني عيراق و پيلنگد بختني مام چه لال و .

کانه شيرس بارزاسي له تاران بلايويزه دمنگ و باسيکي خوځ بوو . په کيتي و هاوکاري هيزه ديموکراته کان ناواناسي گشت نيشتمانيه روه ريلکي کورده .

سمره سي سوډ له ژماره يازده ي خوځي دا له و باره وه نووسيو په .

کورډستاسي شورکيا

له سالی ابروردو دا کوشن و راوان و لئ داسی ژا زاده خوازانی کورده . له کورده ستاسی تورکيا ، له دنیا ده نگی دابعوه ریژیسی فاشیستی تورکيا به هه راران نیشتمانبه رومری کوردی له به نهمخانه کانداه به مرکز و به هه پسی دوروربریز ممحکوم کرد . به سدان خاوخیزناسی کوردی له جنگای خوئی گوزرته وه .

له ۲۵ مایگی دسایسردا ، روژنسا ، سدی "رابوتنی چیسکو دیگلو" شورگانی جیزیسی کومونویستی بولفارستان ، نوز سوسیوی : " دانگای عه سکه ری لسه (شیلبارک) روژ هه لاتی تورکيا چه وت کوردی شه نداسی پارشی کریکاری کورده . ستاسی تورکيا به شیعده م حکومکرد نازانسی شانادول رایگه یانده له شاری دیاریمکر موخا که سدی چه وت تیکسو . شه ری پارشی کریکاری کورده ستاسی تورکيا کيا هست پیکراوه . داستان بوشه و چه وت که سه که به کینگ له وان سه ناوی " سه بیج کيا ته مه لی چاره سه . له " داواي حوکمی شیعدهاسی کورده .

بؤماران و زمره زنگی فریدانهی جکر سه تی عمراق رایان کورده بؤ شیران وله وش لهو پیری شیرزه بیدا له شوردهگا . کان راگمراون و ریگای دهر باز بونیمان سه .

روژ هه لاتی نیټوه راست

له سالی ۱۹۸۱ دا شمري شیران و عمراق پټی نا چه وت ساله خوټه وه . بؤمارانی شارو گونده کان و بنیانه سه نعه تیه کانی شه م دوو ولاته و کز . شتاری خه لک له مه پدانه کانی شعر دا درټزه ی هه بوو . له شنجاسی شوشره دا ته نیا له شیران تا شاخری سالی رابر . دوو ، پتر له ۵۱ شار و ۲۰۹۱ گوند و ۱۱۱ هه زار نیشنگه و بنیانی شاوروی ویران کراون . زمانی شاوروی شیران لم شعره دا له ۲۵۰ ملیارد دولار تټ پیریوه . موخاریجی شعر خوئی له هه زار ملیارد دولار داوه . شه زماری گوزراوه کان که یوه ته نیو میلیون که سو بریندار وه بټی خوټن له بکد میلیون کس تټ پیریوه پتر له دوو میلیون کس ناواره و دهر به دهر بوون .

بیکومان خه ساز و یانی عمراقش چه پسی له بهر شهدها کسه . به شکی زوری ناگری شه شعره پرزازه شه کورد ستان و نیشتمانی شه هه شعر کورک دیوه کراوه ته مه پداسی شعر و بؤمارانی سی له شکری شه دوو ولاته .

له شنجاسی شه شعردها ، شارهکانی کرماشان ، شلام ، گیلانی غرب ، سنه ، مه ریوان ، نوسود ، قسری شیرین ، خانقین ، مه ندهلی ، خورمال ، سعید سادق ، پټیحویین ، سلیمان ، دوکان ، کمرکوک ، هه ولبر ، شامیدی ، تاکره ، گوټه ، رانیه ، رمواندز ، پیرانشار ، سردهشت ، بانه ، ره بهت ، مه هاباد زټوه ، و دهبانی دیکه ش که وتونه بهر په لاماری بؤماران و شعره توټی دوو . ریژیسی دژی گملی و هه زاران کوردی بټی تاوان بوون به قورناسی و تیذا چوون .

لویسان و فه لمستین

سالی ابروردو لویسان دیسان هه ر ناوهندی شعر و کوشنار و خوین ریژیوو شیراښل نه له هه ر له شکری خوئی له لویسان نه برده دهر ، به لکوه ده سمنی له بؤمارانی شوردهگانانی فه لستینه کان نه گټراوه .

شه کمر شیراښل وه لک داگیر کمر و داردهستی شهمریکا دهبه وئی جولانه وهی فه له ستن به جارتیک له ناو به ری دار و ده سنی شیمه ی ( شه سه ل) روژ خه راستر له شیراښل له فه له ستنیه کان وه خو که وتوون . ریگخراوی ( شه سمل) وهک تاراال دوانه " زمزال لحد " شستا شه رکی چه په تی نه هټشتنی فه لسه ستنیه کانی گرتټه شه سټو . شهوه چه ند مانگه هټهکانی ( شه سه ل) که سور-

با پشتیمانان له دهکات ، شوردهوگای لټی قهواوانی فه له ستنیمان که ما رو داوه و شه ریگی خوټناویان به شعر دا سه پاندوون . به گوټره ی دنگوو باسی نازانسهکانی جبهان تا شستا پتر له هه زار کس فه له ستنی که روټیه یان ژن و مندال بوون کوزراون . ریگای شاورو خواره سه نغدا و دهرمانیان لټی کترتن له راستی دا ریگخراوی شه له سه م کاره روی شیراښل و زمزال لحدی سبی کردټه وه . له کانتیکا ژن و مندا لټی فه له ستنیه کان له لایه ن ( شه سه ل) و پشتیوانی سوریا فه لاجټ ده کرتن ، حکوموه ته عه رهبیه کان له بهرامهر شهو جنایه ته دا ، دهسته وستان راماون و سلامت له نهداری شه مریکا و شیرا شیل ده ده ن .

میچکه له روژ هه لاتی نیټوه راست سیاه تی شعر خوازانی شه مریکا له ناوچه کانی جبهان ، بوو به هوی سه شټوی و نازاوه نانه وه . له شه مریکا لاسن به بارسه تی دانی دژی شوټن له نیکاراگوا و شه لاسوالدور وهرسی شه و لاتانیه له پشتوی و شیرزه پدا راگرت له شه فریقا کوټماری عه رمی لیمی بو . مباران کورد ، پشتیوانی خوئی له ریژیسی رهگزر بهرستی شه فریقای خاورو درټزه پټدا . له نغفانستان باندی دژی شوټی بارسه تی داو نهی هټشت شامیش بټی شه ولاته بگه ریټه وه .

بټی گومان کوټبوونه وهی دوو قولسی رټیهرانی شوټیمت و شه مریکا له شستل نه په کټکه له رووداوه گرتنهکانی سالی ۱۹۸۶ بوو . شاستیخوازانی جبهان هیرا یان هه بوو که شه کوټبوونه وه بو که م کردنه وهی چه کی ثانوسی ودانه زراد تی بناخه بکسی شاستی جبهانی هه . نگاو باوټیټی به لام سیاستی شعر خوارا نه ی شیمیرالیزسی شهمریکا و واز نه هټا ش له بهرنامهی شعری شه سټیران بوو به هوی شعر نه که وتنی کوټبوونه ره به کیتی سولټنی له سالی ابروردن . دا به به شه سټی هه نگاو نان بهر هوه کم کردنهوهی چه کی ثانوسی ، به لک لاسی تاقی کردنه وهی شاتټوسی راگرت ، بهوه هوبابه که شه مریکا ش تافیکردنه وهی ثانوسی بوه سټیتی . به لام شعرهراي شهره که گه لیک له زانایان و رټیهره سیاستی کانی جبهان داوایان له ریگان کرد که شه وش واز له تافیکردنهوهی شاتټوسی بټیټی ، به لام حکوموه تی شه مریکا به پیچوه وانعی برورای گشتی جبهان له نهواوی سالد ، تافیکردنهوهی ثانوسی درټزه پټدا .

له سالی ابروردو اوو لاسوهی دژی شعر له ولاتانی سرمانهداری شورویا و شه مریکا بهر ی گرت و میلیونها کس له خوټی پشانداسی دژی شعر دا به نهداریان

کرد . دیموکراسی ولاتانی سرمانهداری نیشانی دا که چه نده ریټر له بیرو را و ریستی کوټمه لاسی خه لک دهگرن . چنک فرټشتنی شهمریکا به شیران و رسواسی کوشکی سبی واشگتون بهتی تر له رووداوه به هه لک و بکرهکانسی سالی ۱۹۸۶ بوو که لهم زاماندا له تاریکی دیکه دا باسی ده که یین \*



نامه‌گانی گه یشتوو

برای به ریټر دوکتور چه میل شعره له هوله نده وه نامه بکسی بو تاردوون و ده نووسی :

" برابانی به ریټر دهستهی نووسرا نی سردهسی نوټی .

سلاویکی گه رختان لټی بټت . . . پټهکسی سوپاستان دهگم که ژمارهگا . نی سردهسی نوټی م بو ده نټرن . خوټنحالنی خوټم دهر ده برم به رامهر بهو نووسیفاننهان که بیگومان دهررونی هسو کوردیکی بټش گهوتن خواز تیمار دهکات .

سهردهسی نوټی ههروهک دهردهگوهی مه لئغدیکی سهرهخوټه ، شاواتی سه کگرتنهوهی کورده له کټی روزگاری کسو رستاندا . بهیرو من شه مهلمنده سهرهخوټه بو هسو کوردیکی بټش گهوتن خوازه لئمهوروپا ههتا شکسر بهیروندی سیاستی هټمټ لهگهل پارتیک باریکخراویکی کوردهستانکی مانی چارنوسی بوگملی کوردهستان به شه رکټیکی شاسی نهزانن و تضیسا له بوټوویان بوټه دی هټمانی شه شه رکه جیباواریان ههیه .

شټیمه کورد لئمهوروپا نکه تضیا پټوټیستیمان بهسهردهسی نوټی ههیه به لکو پټوټیستیمان بهریگخراوی واش ههیه کله لایمن هټرهکانی سیاسی له وولاتدا پشتگیری لټی بگرتتو بټټه روویکی شاکرای شورنهکانی کورگا کلههههوهو پارچه داگیرکراوه کانسدا و که بټوانی مضای گملی چهو ساوه قان و مه سلههه روزگاری کوردهستان له شاستی ریگخراوهکانی شو دوله نماندا بهټیمټه کوټیټی و پشتگیری لټی بیکسات بټی گومان سهردهسی نوټی شه کاته لټی دهوشټیوه کمبټیته شورگانی شهو سهر دهه . . . )"

دوکتور چه میل شعره له کوتابیدا دهنووسی : " بهم نټریکانه نووسیفیکتان بو دهنټرم له سهر (مانی چاره نووس یا شوټو نوسی ؟) که بیرو رای خوټمه دهر - بارهی شه م سه سلیمه ، وهک روون کردنه وه به که دهربارهی شهو تټی بټیمه جوانا - نهټله نووسراوگمکی کالدا شیروان دا - هانبوو له سهر مانی چاره نووس .







# له بی خه بهران که شکک سلاوت

کوری هیوا بلاو که رهوی شه -  
 نیستینوی کورد له پاریس ، له  
 ژماره پینجی ۱۹۷۶ دا له ژینر  
 سردیری " همن زی مر " و ناریکی  
 به قلمی جویز بلو بلاو کردونه .  
 له کۆتابی و تارکهدا لاپهری ۲۴ نوو  
 سراوه : " شق نويساره جویز بلو  
 ماموستایه زمانی کوردی له  
 زایننگهها پاریس ژبو کوفاری هیوی  
 به زمانی فرانسوی نویسهوه  
 هاوکاری کوفار وی وهرگهاندینسا  
 کرمانجی " .

" همن دواي نیکجیوونی کوماری  
 مههاباد که له میراق دهگهگهسهوه ،  
 دیتهوه گوندی شیلانوی له گهل پارتی  
 نزده پیوسته دهگرتی و شعری دوستا-  
 نی یا گهلین شیرانی دهسترتی کوردو  
 نازربایجان- رهخنه له ناغاا و بکسان  
 دهکا ) ثم بو چووئه راست نیمه همن  
 سالی ۱۹۴۶ له تهوریز شعیری  
 ( کوردو نازربایجان ) گوتوه . شعیری  
 رهخنه له ناغاا و بکگان ( نهم دهپیتیم و  
 بی باکم ) له سهر دهسی کۆمهلهی زی کاف  
 دا گوتراوه هیچ پیوهندیان به  
 گهرانهوی همن بو شیلانوی نیمه .  
 بیجگه لهوه لهو سهره بنده دا همن  
 هیچ پیوهندیکی له گهل حمزبی نوده  
 نهوه .

۳- پاش نهوانه نووسهری بهرتیز  
 بهخیرایی له دوویاته کردنهوهوی  
 پیتشمکی تاریک و روون و باسی زمانی  
 شهیدی همن و ههلسنگاندنی  
 شیعرهگانی تی دهپهرو و دیته سهر  
 باسی زمانی سیاسی سالهکاتی ۱۹۷۹  
 - ۱۹۸۰ ی همن و دهپوستی  
 " همن له گهل گروپا ههفت نهپهری  
 غنی بلوریان و محمد رحیمی لاری  
 دزی هیزی شوتنومی دهردهگهوی  
 پاشان دهگهگهپته ختم و خهفت و بهیر  
 دهکانهوه که بزارتنیکی سیاسی  
 خرابی کردوه . . . دوستانی وی یمن ناو  
 حمزبی دیموکرات گارتی وی دهگهن  
 زی را دهپۆن هژ شگهر شو وهگ- هری  
 گهلک کیف خوش دهمن " .

شیمه ناچینه نیو شو بهانه که  
 داخوا همن چهند ( دزی هیسزی  
 شوتنومی دهرکوتوهه ) یان دوستانی  
 وی چنده گارتی کورنا کۆ شو وهگهری  
 لهوانیمه ماموستا جویز بلو پتسر  
 له وهزی کوردستان و له کیشوه  
 ناکۆکی نیو حمزبی دیموکرات ناگادار  
 بی ، بهلام دهتوانین چهند پرسپارتیک  
 له جویز بلو ماموستای زمانی کوردی  
 له زایننگهها پاریس بکهن که دهپراه  
 له وتارهکی دا باسیان بکا ، بهلام  
 خۆی لهو پرسپاران نهاده .

۱- داخوا همن شاعیری میلی گورد  
 بۆیه دمیو به جاشی ناو بهرن ؟  
 ۲- داخوا همن دزی میلمتی کسورد و  
 دزی حمزبی دیموکرات چگکی ههلگرتین  
 که نای جاشی لی بنفدی ؟ جاش بهو  
 کهسانه گوتراوه که دزی میلمت چهکیان  
 ههلگرتوه شهریان کردوه ، داخوا همن  
 شهوی کردبوو ؟  
 ۳- داخوا شاعیریکی وکله همن که  
 کونگره حیزب نازناوی " شاعیری  
 میلی " پی بهخشین بوو ، چنده کهسک

هه فبان هه بوو نای جاش به سهرههمن  
 دا بهرن ؟  
 مادام جویس بلو وه لاسی شو داخوا  
 و پرسپاران نه نادانه وه . شه و نانوستی  
 " دوستانی وی یمن ناو حمزبی دیموکرات "  
 به توتمت و بوختانی به نرو شاعیری  
 میلی کورد ده گرن و به پی یان رهپنجه  
 کسی ده من و دهپهن حه پی دهگهن .  
 پاشان روون ده پیتنه وه که بهر بهرسه  
 روور شهگانی ناوچه بوختانیمان پیکردوه  
 به شهسه زاره وه ناوادی ده گهن .

مادام جویس بلو که دهپوست باسی  
 زمانی سیاسی همن بکا و " بزارتنی سا  
 سی خهرایی " شه وه بهیر بهپیتنه وه ، ویا  
 باشبوو بهوستی : " دوستانی وی یمن  
 ناو حمزبی دیموکرات " شاعیری میلی  
 شاعیری ناوادی کورد ، له گوندی شیلان-  
 ناوی ، له مالی خۆی ده خه نه ژینر چاوه  
 دتیری هاو نووچۆی دۆست و هاو رتیانی لی  
 قه ده خه ده گهن . ده بوایه شه وه  
 بنوستی : کاتیک نووسه ریکی کوردستا-  
 نی شه و دیو ، دۆستیک خۆشه ویستی  
 همن ، شه دهب دۆستیک خولهای شیعر  
 و به خسانی همن ، ریکای خۆی هه نلته  
 دهکاو به نیو ناگری شه و توپ باران دا  
 به نایه له دی ، به پی یان ، بو سهردانی  
 همن روو دهکاته شیلانوی ، پیتشمهگه  
 کاتی حمزبی دیموکرات ، به فرماتی

حە سەنی شەرەفی ، بهرپرسی شو دەسی  
 ته شکلیاتی به هاباد و بهر دهستی نیشانی  
 دهفتیری سیاسی ، برای نووسەر و مامو-  
 ستای کورد ، له مالی همن دیتنه دهر و  
 وه پش خۆی دهنه بو گوندی قوتلتمتیه "  
 مه قهری نهوهسی ته شکلیاتی حمزب-  
 پاشان دهردهگهگۆی که شیشیکی فره فۆرتیان  
 کردوه شو ماموستایه ته نیا بو سهردا-  
 نی همن چۆنه شیلانوی و بو شلتاخ بی  
 کردن نایی ، ته ربق دهنهوه و به شهسه  
 زاری ناوادی دهگهن .

مادام جویس بلو که باسی " بزارتنی  
 سیاسی خهرایی " همنی ده کرد ، دهپواه  
 باسی شه و پیتشواریمش بکا که له ته رمی  
 همن گرا کاتی هیئانه وهی بو مه ساهد  
 ده بوایه باسی شه و ش بکا که له سهر-  
 سهری کوردستان له شارهگانی کرمانان ،  
 سه ، سه قز ، بۆکان ، مه هاباد ، ورمی ،

تاران ، مه جلیسی برسه و فاتیحه حواس  
 بو دانراو شو به شداریهی خهفک له شینی  
 همن ، راست وه لاسی مه خت و دان شکیتر  
 شه که سانه بوو که همنی شاعیریان به  
 جاش ناو ده برد . چونکه گهلی کورد قمت  
 پیتشوازی له ته رمی جاش ناکات و له  
 شینی دا به شدار ناییت . به شداري خه-  
 لکله شینی همن لاواندنه وهی به

به شعیری شاعیریان و له سهر نووسه  
 یاد کردنه وهی لاسی گه مه و راستی  
 بهی نیشاندا ، که بو چووینی کۆمه لا-  
 نی شه راوی خه لک ، له گهل بو چوو  
 نی شه ندی کسی دامراو فه رفسی  
 ژۆه .

مادام جویس بلو شهوانی نه نووسیهوه .  
 باسی شهوی نه کردوه که چۆن بهوه  
 " دوستانی وی یمن ناو حمزبی دیموکرت "  
 بهیمان له سهر مردنی شاعیریکی ناو-  
 داری کورد نه نووسی ؟ نه دهگرا هیچ  
 بنووسن برسه و بهزاری کۆمه لاسی  
 خه لکله شینی همن دا ، یان بریار  
 چهوتی خۆیان له سهر همن ؟  
 ماموستای زمانی کوردی له زایننگه  
 پاریس شهوانی نه نووسیهوه و خۆی لی  
 بواردوون . کورد گوتنه نی :  
 " له بی خه بهران که شکک سلاوت "

## ریژمانی کوردی به زمانی ئالمانی

EMIR DJELADET BEDIR KHAN  
und  
ROGER LESCOT

Kurdische  
Grammatik  
KURANG-DIARI

### هه نگا ویکسی به نرغ

له سهره تای دیسامیری سالی ۱۹۸۱ ریژمانی کوردی به زمانی شه لمانسی  
 له لایه ن شه نیستیتوی کوردی - بۆن - به بارمه تی و هاوکاری رۆژه لاتناسی  
 شینگلمزی د . ن - مه ککیزی بگو کرایه وه ، بناخی شه و کاره ( ریژمانسی  
 کوردی ) ده گه ریکه وه بو تیکۆشانی به نرخی ما موستایان جه لادمت بهدر  
 خان و رۆژه لیتکو ( چاپی پاریس ۱۹۷۰ )  
 شه نیستیتوی کوردی - بۆن - بهم کاره گرنگه بو ناسانسی ریژمانسی کوردی  
 به بیگانه هه نگاویکی به نرخی ها ویشتهوه و له به ریکتی بوخته و جوان دا  
 له ۱۹۶۴ لاپه ره دا چاپی کردوه .  
 شیمه سه ره که وتنی کار گیتراسی شه نیستیتوی کوردی - بۆن - له خزمه ت  
 به زمان و فه رهه نگی نه ته وه که مان ناوانه خوارین .

Rekxerawa EMEL nuka karê nehêlana felestîniya daye ber xwe. Ev çend meh in hêzên wê ku Suriya piştê wan e, çar rexên urduqayên felestîniya girtine û digel şer diken. Li du xeberên ajansên cihanê, heta nuka bêtir ji hezar kesên felestîni ku piranî jin û zarû bû, kuştine. Hinekê wan jina birîne. Bivê yekê rêkxirawa EMEL ruyê Îsraîl û general Lehîd sipî kirine, ku jin û zaruwên felestîniyan ji layê EMEL û dardestên Suryê ve tîn kuştin.

Welatên erebî beramber vê gunehê dest berdane û silav li dîtina cuhîyan û Emerîka diken.

Ji bilî devera Rohilat, siyaseta şerxwaziya Emerîkî, li hemî deverên cihanê bê egera peydabûna aloziya. Li Emerîka Latîni alikari kirin ji bo dijî şoreşê li Nikaragwayê û Salvadorê. Li Efrîka Komara Erebi ya Lîbyê bombebaran kirin. Alîkariya rejîma lûximperestan li Efrîka Başûr domandin. Li Efganistanê kesên dijî şoresê paldan û nehela tenhî li wî welatî peyda bûn.

Bê guman hev dîtina du serekî-Soviyet û Emerîkî li Îzland, bûyereke mezin bû di sala 1986-an de. Aştixwazên cihanê hêvî hebû ku ev kombûn pêngavan bavêt ji bo kêmkirina çekê atomî û dadana binyatekî ji bo aştîyêke gîştî. Lê siyaseta şerxwaza Împeryalîzma Emerîkî û dest berdan ji şerê stêrkan bû egera serneketina vê kombûnê.

Yekîtiya Soviyetê di sala bûrî de û ji bo kêmkirina çekê atomî, layêt ji tecrûbên xwe rawestand, bi wê hêviyê ku Emerîka ji tecrûba atomî rawestînit. Lê di ser vê re gelek zana û rêberên siyasî yên cihanê ji Rêgîn xwast ku ew ji çekê atomî bin. Lê hukumeta Emerîka li dij daxwaza hemî cihanê, tecrûbeya atomî berdewam kir.

Di sala bûrî de bizava dijî şerê li welatên kapîtalîstên Ewropa û Emerîkayê pêşde çû û bi milyon kes li dijî şer berxwedan kirin.

Demokratiya welatên kapîtalîst nişan da ku çend qedrê hizr, bir û daxwazên xelkê digrin.

Çekfirotina Emerîkayê bo Îranê û rûreşîya Koşkasîpî li Waşingtonê ji bû bûyereke din di sala bûrî de, ku di vê hejmarê, li cîyê din de li ser dê bê axivîn.. \*

# ji rûpel 1 NEXŞEYE

şanoyê de heye Ji ber ku eger ev şanoya bi cî hat, êdî emrika bi yek carî di Tirkiyê de dimîne.

Dagirkerên govînîstên tirkan ji mêj ve ye çavên xwe berdana ser petrolê Kurdistan. Lê diyar e, ew dixwazin bi hevkarîya yekser ya Emerîkayê ve nexşê xwê bici binin.

Di şes salên şerê Îranê û Îraqê de, Împeryalîzma emrîkî û hindek biyaniya (hêceta) hêzê çekdari di Xelîca Faris û Derya Umanê de bi hêz diket. Evê carê jî, bihêceta dijwarbûna şerê Îraqê û Îranê û hatina leşkerê Îranê bo nav axa Îraqê, divêt nexşeyê xwe li Kurdistanê encam bidet.

Axaftin û hevpeyvîna nepenî-(nihênî) digel Emrîkî û wergirtina çekê emrîkî bi rêka Îraîlê, eve ji diyar e, ku merema Xumeynî ne bi tenê nehêlana rijîma Saddam e, lê-alîkariyê jî bo nexşê û pîlanên Emrîka di deverê (navçê) de. \*

# ne xşehî pnta gôn û tor kîsa

Şîşe le ser û tarî ژماره 11 ی  
سه ر ده می نوئی دا روونمان کرده وه  
که حکومتی تورکیا، ماوهیه که مدانی  
له کمرکوک و ناوچهی موسل ده چهر موه  
بردوه . زمزاله کانی تورک ده میکه بۆ  
داگیر کردنی کوردستانی عراق نه خسه  
بان کیشاوه . بۆ کنجاسی شم نه خسه  
شووسه . له شکریتی زۆریان به تانگو  
تۆپ و زرنگیه وه له سر سنووری کورد-  
ستان راگرتوه .

رۆژنامه گهلی تورک له م بارهوه به  
شانکرا رابۆرتیکمان بلاو کردۆته و ه  
نیگه رانی حکومتی تورکیایان له به  
لاماری ریزیسی کۆماری شىلامی بـسـر  
کردستانى عراق و به تايه ت بۆ سر  
ناوچه نهوته لانهکانسی که رگوله راکه  
بانده . به دواى بلاو بوونعهی شم نه با-  
سه و نووسینی رۆژنامه کانی تورکیا  
رۆژناسهی شه مریکایوس کنجاسی تانجیر  
له زماره ی هه وه لى مانگی نوامبری  
خۆیدا ده نووسی:

- 1- "له شانگرا را له دهور و بهری ئالوز گزری داهااتوو شەری شیران و عیراق دا "شانۆیه" له بۆته جینگایان و لیکۆلمه زه - دیلمسی شم شانۆیه به م جۆره یه:
- 1- په لاماری داهااتوو شیران خشی به رگری عیراق تینگ ده شکستی.
- 2- تورکیا بۆ داگیر کردنی کمرکوک بهر له هانسی له شگری شیران میده تینۆر خاکسی عیراقه وه .
- 3- په کشتی سوفتسی هه ره شه له تورکیا بدکات
- 4- ولاته په کگرتوه کانی شه مر- یکا به رواله ت بۆ دیفاع له تورک و به لام له راستی دا بۆ پشتیوانی له دست پێشخه ری شهوان، بۆ داگیر کردنی کمر کوک و وه دهسپێکانسی نه وتی کمرکوک هبۆزی "بهیرمیرچی خبۆرا" دینهته مهنه رۆژنامه "لوس شلمس تانیمز" ده نووسی: "شوپورسیژنی تورکیا له سه ره شو ماوه رهن که ولاته بهکگرتوهکا نسی شه مریکا له ناماده کردنی شم شانۆ به دا ده سنی به هه - چونکه شه گه ر شم شانۆیه بینه کایه وه، شتر شه-ر یکا یسی به بهکجاری له تورکیا ده مینهته دباره شوقنیسته تورکه کان لسه

مێژوه جاوی ته ماعیان برهوتنه نه وتی  
کوردستانی عیراق و ایمان لێ ده چیره  
وه بردوه . به لام شم جار ه ده بانه وی ته  
پشتیوانی راسته و خوی ته مریکا نسه  
نشه که ییاده بکات .  
له ماوه ی شش سال شهری شیران  
و عیراق دا ، شیمیریا لیزیسی شه مریکا به  
بهیاسوی جور به جور هتیری چه کدارو-  
له خهلیجی فارس و ده ربا ی عمان دا به  
دینۆ کردوه . شم جار شه دههوی به بیا-  
مهوی توند بوونی شهری شیران و عیراق .  
و بیان هانسی له شگری شیران بۆ نپوخانی  
عیراق ، شم نهخشه یه له کوردستان شه  
لبنام بهات .  
وتوو وپۆزی نهپنی له گهل شه مریکا  
وهرگرنتی چهک له شه مریکا و شیمیرا ئین  
شه رهش روون ده کاته وه که سه به سنی  
خوسه بنی له دریتزه پیدانی شه ، تمهنا  
رووخانی ریزیسی سهدام نیه ، به لگور  
یارمه تیه به نهخشه و پیلانی شیمیریا  
لیزیسی شه مریکا له ناوچه دا . \*

**Berpirsiyarekî Polit Biroya Partî Demoqratî Kurdistanê Iraq, bi dilek pir eş û keder diyar dîke, ku xudê jê razî têkoşerê Kurd yê bi nav û deng heval Îdrîs Barzanî, kurê Barzanîyê nemir, endamê Polit Biroya PDK-Iraq bi emrê xwe yê 43 salî çûye rehmetê.**

**Êşekê ji nişkê ve û hişk dilê heval Î. Barzanî di roja 31.01.1987 an de, saet şeşê êvarê rawestand. Ji ber vê yekê em serxweşiyê ji Malbata Barzanîyê heja û her wiha xudê jê razî, bi şewekî giştî ji serokê Partiyê hevalê têkoşer Mesûd Barzanî û hemû endam û pêşmergên Partî û seranser bi şeweyek taybetî li gelê Kurdistan dikin.**

01.02.1987

**Partî Demoqratî Kurdistanê Iraq Polit Biro**



P.O. BOX 7066  
16307 SPANGA  
SWEDEN  
POSTGIRO: 4204506-2

Em hevîdar in ji hêzên demokratiyên Swêdê ku delîveyê (mecal) nedin ku bi tuneyî û ji xwe ve netewa Kurda aglîxwaz bi tirûrist li qelem bîdin, ew netewa ku her û her ji layê rejîmê diktator û daqîrker û xwênîj ve bîndest û tepeser û şewitî dîtî.

Di gel derbasbûna sala 1986-an de rojnama **Serdema Nû** ji pêngav ji bo sala xwe ya duwê ji jiyana xwe ya pir şanazî havêt. Di dema vê salê de di hemû kêşiyên û astengên çap û teknîkê û kêmiya diravî (perey) **Serdema Nû** jiyaye di zakê siyasî kulturî de karê xwe yê niştîmanî bi çî bîne.

Em dikarin bêjin **Serdema Nû** di ev salê de yekane rojnama kurdî bû ku di karûbarên Kurdistanê de rîya netagîrî (bêlayenî) daye ber xwe û bi jiyana xwe bûyerên (qewminên) Kurdistanê sîrove kirin û ji bo evgirtina bizava rizgarîxwaza kurdî xebitine û ji bo mafê diyarkirina çarenivîs û rîyê qihîştin bi wê li dûv hêz bîra xwe diyar kirine. Gûnehkariyên rejîmên Îranê, Iraqê û Tirkiyê rûreş kirine, kuştina azadîxwazên kurd û wêrankirina bajar û gundên Kurdistanê bi cihanê re raqihandine. Di vê demê de **Serdema Nû** li Emerîka, Kanada, Ostralya, Awrûpa, Iran û Iraqê di gel hevvelatiyên kurd û kesane di din tîkîlî kirine. Di demê vê salê de ji bilê alîkariya diravî ku ji layî niştîmanperwerên kurd ve qihîştîye, bi sedan name ji bo piştqirtinê û gelek babet û nivîsîn û bîr û hîzin, ji gelek nivîskarên kurd ve qihîştinê. Ev piştqartî û piştqirtina ji layê niştîmanperwerên kurd ve bû egera vê yekê ku **Serdema Nû** bikarît (bijet) karê xwe encam bide û bi rojnama yekane ya kurdî li serdema xwe bide nasîn.

## KURDISTAN

Di sala bûrî de mixabin welatên me ber bi baqîrbûn û guherîneke wusa peyda nebû. Netewa me di hemû parçên Kurdistanê de hê bîndest bêbehîr (beş) man. Şerê mezin bi ser gelê me de anî û Kurdistan bû berpêrehê leşgerên faşîst.

## Kurdistana Rohilat

Di sala bûrî de rejîma kevneparêsa îslamiya Îranê dirêjî da şer, kuştin û talankirinê, li Kurdistanê. Meleyên fêlbaz bi siyaseta nermû di ser de birin kerên mejî sivik, berdewamin bi şerê kuştin û xapandina xelkê bê gûneh. Lê digel vê yekê ji rejîma dijî gel ne jiyaye (kariye) xwe ji dirbên pêşmergan rizgar biket.

Pêşmerge her çendek li cîyê xwe

jiyane dirbên giran li dijmin bîdin, nahêlin daqîrker tenabe û bêhna xwe vede. Lê şerê navxweyî di navbera Komelê û Partiya Demokratîkê Îranê de bû ye egera hindê, ku serketinên pêşmergan kêmîr bin xelk û millet daxil û bîzar bin. Şerê di navbera Komelê û Demokratîkê de di ser hindê re ku bûye egera bêhêzî û kêmbûna serketinên pêşmergan, wisa jî bû ye egera bêhêzî û lawaziya milletî. Hemî dizanin ku di vî şerî de bi tenê fêda daqîrkerên Kurdistanê heye; millet vî şerî mehkûm diket.

## Kurdistana Jêrin

Di sala borî de; li ser tekoşîna pêşmergên qareman bombebaranê kirin, kavilkirina gundên Kurdistanê û girtin, li sêdarê dana azadîxwazên kurd ji layê rijîma Beesa faşîsta Iraqê berdewam bû. Ri'îma Bees dest ji tu gûnehan ne parastîye, û heta hewara xwe bîre cem generalên tirk jî. Ji bo lédana kurdan û kavilkirina Kurdistanê hevkarî - digel hev kirin û leşkerên tirk anî nav Kurdistanê jêrin.

Di vî perçê welatê me de ji mixabin alûziya navbera hêzên siyasî da, bû egera kêmbûna hêza pêşmergan û bêhêzî û diltengîya xelkê.

Di meha mijdara borî de xebera hevûdin dîtina mam Celal û Îdrîs Berzanî li Tehranê hat bihîstin. Xebera pêkhatina YNK û PDK ya Iraqê belav bû ku xeberê pir xweş bûn Yekîtiyê û hevqirtina hêzên demokratiyê xweyî her niştîmanperwerî ye.

**Serdema Nû** di hejmara xwe ya (11) an de li ser vê çendê nivîsî ye.

## Kurdistana Jorin

Di sala borî de kuştin, girtin û eşkencedana Kurdan li Kurdistanê jorî berdewam bû bi destê rijîma Tirkiyê. Bi hezaran mal kavilkirin û bi sedan niştîmanperwer xistin zîندان; hinek ji wan kuştin û hinek jî bi salan mehkûm kirin.

Li qor rojnama "Zîmanê Partiya Komînîsta Bûlgarîstanê" (Kubûtnî-çîskudêlo) di roja 25 ê meha dîsemberê: "Dadqeha leşkerî li bajarê Elazîxê li rojhilata Tirkiyê heft Kurden endamên Partiya Karkerên Kurdistan bi dardekirinê hatine mehkûmkirin.

Ajansa Anadol raqihand ku dadqeha bajarê Diyarbekir 7 kesên kurd, ku yek ji wan 14 salî ye, bi dardekirinê hatine mehkûmkirin.

Di perçê Sûriyê de jî Kurd jî destên Be'îsa Sûriyê rizgar nebûn. Lewra dema ku Kurdan xwestin li Şamê cejna Newrozê pîroz bikin; polîsê Sûriyê devê tivingên xwe dan wan û li kurdên reben reşandin çendek ji wan şehîd û birîndar kirin. Weke hertim gelê kurd vê carê

jî pîrozkirina cejna xwe ya netewî bi xwîna xwe ya sor kir. Ji çilî van hemîyan di sala borî de gelê Kurd jî hêla herçar rijîmên daqîrker ve; hate kuştin, îşkencekirin, şewitandin û bi hezaran Kurd derbeder bû. Gelek ji kurdên Îranê jî bo ku xwe bigihînin Ewropayê, qesta Tirkiyê dikin û di gel cendirmên tirk bi rê dikevin. Gelek çaran pulîsê Tirkiyê wan teslîmê Îranê diken.

Naha jî bi hezaran kurdên Îranî li Tirkiyê manin, ne dikarin bijin û ne jî dikarin ji Tirkiyê derkevin. Herweha bi hezaran kurd jî ji Iraqê jî ber kuştin û girtinê revîne û derbasî Îranê bûne û di nav urdugan de mane. Ji bo misextên kurd ne welatên hevqirtî ne ji xaça sor alîkariya wan dikin. Welatên Ewropa jî van heyama dergehên xwe ji misextan re qirtine.

## ROJHELATA NAVÎN

Di sala 1986-an de şerê Iraqê û Îranê bû heft sal. Bombekirina bajar, qund û binkûn karxanetî jî herdu alîyan ve berdewam bû di gel kuştina merivan di berûken şer de.

Di vî şerî de bi tenê li Îranê ta ku dumahiya sala bûhurî, bêtir ji 51 bajar û 3091 gund û 8 hezar binkên aborî hatine kavilkirin. Ziyana Îranê di vê çendê de ji 250-milyar dolari bêtir bû. Ew ê jî bo şer hatiye mezexin ji 1000-milyar dolar bêtir bû. Hejmara kuştîyan bûye niv milyon. Birîndar û yên berze gihîştine milyonekî û nêzîkî du milyon jî derbeder bûne.

Helbet zîyanên Iraqê jî herweha ji yê din ne kêmîr e.

Di navbera herdu layan de, Kurdistan bûye berpêrehên wan; tuşî, kavkirin û sutinê dibit. Di egera vî şerî de bajarê Kirmanşah, Îlam, Geylana roava, Sinê, Seyid-sadiq, Mendelî, Xaneqîn, Xurmal, Pênçîwîn, Silêmanî, Dûkan, Kerkûk, Hewlêr, Amedî, Akre, Koyê, Ranyê, Rewandûz, Pîranşar, Serdeşt, Bane, Rebet, Mehabad, Zewe û gundên din ketin bin şerê wan û hatin bombebaran kirin, di egerê da bi hezaran kurdên bê gûneh hatin kuştin û bêmal kirin.

## LUBNAN Û FELESTÎN

Di sala bûrî de Lubnan zakê şer û kuştinê bû. Neku bi tenê Îsrail leşkerê xwe ji Lubnan nebîr, dest jî bombebaran kirina urdugayên felestîniyan jî berneda.

Eger dewleta siyonî ya dar destê Emrika divê bizava felestîne herbi carê jî nav bibêt, eve destêke şî'e ya EMEL jî ketiye giyanê felestîniyan û ji Îsrail xirabtir digel felestîniyan diket.

XWEDI:

Dr. CEMSID HEYDERÎ  
BERPISYAR REDAKTOR  
KERÎM HUSSAMÎ

# Serdema Nu

JI ALÎ DESTIYA NIVISKARAN VE TET BELAVKIRIN

P.O. BOX 7066  
16307 SPANGA  
SWEDEN

POSTGIRO: 4204506-2

SAL 2

HEJMAR 13

SEBAT 1987

## DI SALA BÛRÎ DE REWŞA CÎHANÊ

Netewên Hevgirtî sala 1986an wek sala aştîyê binav kirin. Rojnama **Serdema Nu** mil bi milên hemû hêzên demokrat û aştîxwazan, her serê rojê bi xêrhatina vê çendê kir û hêvî dikir ku sala aştîyê, - aşîyê tevayî (gîştî) peyda bike û çalîkê Kurd jî di bin sibera vê aştîyê de bigihîte mafê xwe yê rast.

Mixabin ku siyaseta şerlêxistina împiryalîzmê û li dijî aştîyê nahêle di vê yekê de xweziya tu kesî bi cî bîhêt. Ew bo her di destpêka sala 1986-an de yan ku di dumahiya meha febrûariyê de destê reşê dijî aştî û mirovayeti bi xwîna aştîxwazên mezin Olof Palme sor bû. Kevneperestên şerxwaz di nava bajarê Stockholmê de xwîna avdarê vê rêya aştîyê û dostê gelên azadîxwaz hişte kulanê. Di demê salekê de ye, hêj polîsê Swêdî nikariye ku jêkê wî aştîxwazî diyar biket û jêkê li ser vê qunehkariyê hilîne.

Li şûna ku maka vê qunehê diyar biken, rojnamên kevneperestên Swê-

R.2

dê û bi alikariya çend destên nediyar dixwazin vê qunehê bexin sî-tûyê kurdên dostên Palme û bi vê çendê û qunehkarê dirist veşêrin.

Rojnama **Serdema Nu** her di hejmarê xwe ya yekem de li ser vê qunehbarkirina vî tawanî nivîsî: "Olof Palme ne bi tenê ji bo tenahiya xelkê Swêdê û pêşdebirina azadiyê demokratîyê xebitiye, lê her ji bo dostiya nav gelan, aştîya cîhan, nehêlana şerî di nav gelan de û li dijî kevneperestiyê û împeryalîstiyê dixebitî. "Kurdan, Palme wusa wek dost û hevalbendê bindest û tepseran dinasî û tu car ne dixwestin dirbey li kesekî demokrat û aştîxwazê wek Palme biden. Mixabin polîsên Swêdê û rojnamên di nav lepê rast de, li şûna maka vê qunehkariyê ji rihîya ve derbin ku ew jî béguman ser bi dedgehên wan dewletan de, yên ku siyasat û dîplomatîyên wan di gel helwîste Palme hev nagirin û agir û hevgeriya nav gelan xweş diken, ev e çend caran navê Kurdan hanîne ziman ku bi neheqî dixwazin wan qunehkar bikin.

## FOLKLOR MILKÊ MILET E!

Nivîskar: Birûsk

Xirvekirin û belavekirina bereya kurdî, yek ji karên ferê (giringên) ronakbîren kurd e.

Di sala 1934-an de li yekem Konferansa kurdnasên Sovyetistanê li bajarê Yerîvanê ev kara anîn ziman û di sala 1938-an de hejmareke zana û mamosteyên kurd bi sergeriya Eminê Evdal û Hacıyê Cindî çûne nav gundiyan kurdan, ji bo vî karî û berga yekema folklorê kurdî çap bû. Dîsa her di salên sihan de mamosta Merûf Ciyawîk û di şûn wî de Îsmayîl Haqî Şaweys ketine bivavê, ji bo berhevkirina berhemên folklorê kurdî. Di ser vê çendê re ku şairê Hacıfîq Pîremêrd hejmareke zûr ji gotinên mezinan bi şîr ve hûnî bûn. Ji bilî hindê çend kurdnasên gerek yên rusî, ermenî û elmanî pite dabû kelepûra netewa kurdî. Ew karwan ewro jî berdewam e li nav û derveyê Kurdistanê, lê bê guman e ku li Sovyetê bêtir di pêş de ye. Nuka jî komkirin û tomarîkirin û belavkirina folklorê di pilek zanyarî de ye ku dibêjinê (folklorîstî, folklorîstî).

Bê guman e, ku folklor bi ser çend lade dabêş kiriyê, wek gotinên pêşyan, metelok, stranên netewî, gotin û serpêhatî, şahi û dawet û hwd...

Ew kesên vî karî dikin, yanê kesên ku folklorê kom dikin, xwe bi xwedanê berhemê danaynin. Çunkî ev yê millet e û millet ew afirandiyê. Bi tenê ev kesana karê xwe yê welatperwerî bi cî dikin. Loma di perwaza de, di pêşgotinan de cî û demê tomarîkirina wî berhemî diyar dikin.

Tiştên bi vê tîr gotin ev e, ku çend şair û nivîskarên kurd li Ewropa tiştê folklorê kurdî belav diken û navê xwe li ser dinivîsin bîyî ku destnîşana hinde biken ku ewana ne xwediyê wî berhemî ne, û ewan ne çêkiri ye, lê bi tenê aniyê ser ber peran.

Ez dixwazim li vir çendan jî wan berhemên yên ku li Swêdê di van salên dawîn de belav bûne, xwendevanan pê haydar bikim ku ev karana bi tenê ji layê parastinê ve baş in, heke bi hizra min neku bi tenê her ji layê zanistî dîr in, lê belê ev karana ne di cî de ne.\*

## NEXŞEYE PENTAGON U TIRKIYE

Me di hejmarê 11-a ya **Serdema Nu** de diyar kiribû ku ev demek e, hukmeta tirk didanên xwe ji bo Kerkûk û Mûsilê tîj kiriyê. Generalên tirk heyamake nexşe ji bo diyarkirina Kurdistanê Iraqê kişandiye û ji bo vê yekê leşgerêkî pîr bi top, tanq û çek li ser tixûbê Kurdistanê jêrîn berhev kiriyê.

Rojnamên tirkîyê li ser vê yekê û bi şerê raportîk belav kir û tede haydariya hukmeta tirkîyê raghand li xwelêdana rejîma Iranê bo Kurdistanê Iraqê û dagirkirina Kerkûkê cîyên bi petrol. Piştê belavbûna vê di rojnamên tirkan de, rojnama Emerîkî Los Angeles Times di hejmarê xwe ya novembirê de weha nivîsî: "Li Enqerê û li ser kaudanê dahatiyên şerê Iraq û Iranê de (şanoyek) weha bûye cîyê

gotin û li ser axaftinê û dîmenê wê şanoyê bi vî cureyî ye:

1- Hêrişê dahatiya Iranê wê perjanê bergirîya Iraqê bişîne.

2- Tirkîya ji bo dagirkirina Kerkûkê û Mûsilê berî leşgerî Iranê dikete nava Iraqê.

3- Yekîtiya Sovyetê gefan li tirkîyê dîke.

4- Dewletên Hevgirtiyên Emerîkî li ser vê ji bo berevaniya tirkan kirin, lê bi rastî û di kakil de paldane wan, ji bo dagirkirina Kerkûkê û bi dev anîna petrola Kerkûkê heja "maf tîrkîyê bîlez" tîne nav zakê (meydanê).

Rojnama Los Angeles Times dinivîse: Opozîsiyona tirk di wê bawerîya de ne ku destê Dewletên Hevgirtiyên Emerîkî di amedekirina vê

R.3